

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemam velja:

Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld 40 kr.

V administraciji prejemam velja:

Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za jeden mesec 1 gld.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.

Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (inserte) vsprejema upravništvo in ekspedijer v „Katol. Tiskarni“ Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvzemši nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Vredništva telefon-števil. 74.

Štev. 262.

V Ljubljani, v torek 15. novembra 1898.

Letnik XXVI

Državni zbor.

Dunaj, 14. novembra.

Carinska in trgovinska pogodba.

Namesto obstrukcije, stvarna opozicija! Levi čarji so se prepričali, da bi bila brezvspešna obstrukcija nasproti nagodbi. Stvarno so kritikovali v pododsekih — ako izvzamemo nekatere tirade — določbe v nagodbi. In česar pred mesecem nikdo ni pričakoval, je istina: v petek je pododsek za carinsko in trgovinsko pogodbo z Ogersko dovršil svoje delo. Opozicijska glasila bi ne vršila svoje dolžnosti, ko bi pri tej priliki ne naštevala raznih hib v pogodbi ter večini in vladi ne očitala, da sta škodili avstrijskim interesom ter odklonili dolgo vrsto preminjevalnih predlogov in dostavkov.

Res je, da ta nova pogodba ne ustreza mnogim opravičenim željam in zahtevam avstrijskih kronovin. Tako bi bilo želeto, da se cena soli zniža, da se sme tudi v Avstriji saditi tobak, da se odpravi ogerski transportni davek pri podonavski parobrodni družbi, da se pravičneje uravnajo tarifne določbe, da se odstrani škoda za Avstrijo pri razdelitvi skupnih carinskih dohodkov itd.

Toda vprašanje je vsakemu na jeziku: kdo pa je minulo leto preprečil »stvarne« obravnave o nagodbi, s katerimi se sedaj baha opozicija? Kdo je vladi pri obravnavah z Ogrri izpodmaknil najtrdnjšo oporo parlamentarnih razprav, javne kritike in sodbe? Bila je jedna-ista opozicija, ki sedaj trobi v svet, da večina izdaje ljudske koristi.

Bivši finančni minister Bilinski je bil res premehak nasproti svojemu ogerskemu tovarišu, toda v mnogem ga opravičujejo tedanje žalostne parlamentarne razmere. Sicer pa je pogodba kompromis, in brez popusta ni kompromisa. Opozicija

je zahtevala mnogo prememb, toda nekatere so bile le radi lepšega, druge le s stališča posameznih interesovanih krogov. Opozicija bi gotovo ne zgubila veselja do obstrukcije, ko bi imela boljša, izdatnejša sredstva, temeljitejša razloga za svoje zboljševalne predloge. Odkar obstajajo parlamenti, je vsake opozicije prva naloga, da kritikuje vse, kar naredi in sklone večina, da povsod iztakne in razobesi na javen plot pregreške in slabosti večine. A večina je odgovorna za svoje delo, odgovorna za državne potrebe. In to državno potrebo, s katero mora žalibog večina sedaj računati, so z znanimi nameni ustvarili ravno predniki, politični očetje sedanje opozicije.

Sicer pa izprva nihče ni dvomil, da bode carinska nagodba, kakor sta jo določili obe strani vladi, vsprejeta brez premembe ali pa uveljavljena s § 14. In opozicijski veščaki sami so brez pridržka opetovano izjavljali, da je ravno carinska in trgovinska pogodba najboljši del cele nagodbe z Ogersko. Dalje je upanje, da bodo nekatere zboljšave vsprejete v izvršilne namene.

A v zadnjem trenutku je opozicija skušala večino speljati v zagato. Poslanec Kaiser je namreč v imenu manjšine predlagal »junctim«, to je, da carinska in trgovinska nagodba stopi le tedaj v veljavo, ako ob enem obvelja zakon glede kvote. Ako pa opozicija sama prizna, da so ravno pri carinski in trgovinski nagodbi Ogrri še največ odjenjali, potem vender Avstrija ne more zahtevati, da bi zaradi te točke Ogrri še drugje odjenjali, oziroma svojo kvoto zvišali. Za to pride prilika pri onih predlogah, v katerih se morejo jasno dokazati finančne prednosti ogerske državne polovice. Večina torej v teh razmerah ni mogla drugače postopati. Obrok nove carinske pogodbe je pred durmi, in ko bi avstrijski parlament stavil še druge pogoje, potem mora vlada v Pešti prositi

za nov provizorij ali pa državni zbor poslati domov.

Seveda je drugo stališče, katero se more tudi zagovarjati z mnogimi tehtnimi razlogi. So namreč mnogi na desnici še danes, ki se nikakor ne morejo sprijazniti s celoto nagodbenih predlog. In to po vsej pravici. Tajiti ne moremo, da je razmerno Ogerska na boljšem. Pozabiti pa ne smemo, da je ravno vsled parlamentarne anarhije minulega leta pravi čas zamujen. Sedaj se gre za to: ali se hoče združena desnica nekoliko zatajiti v svojih zahtevah glede nagodbe, podpirati vlado v tem vprašanju in tako vzdržati samo sebe ter ustvariti si pogoje za boljšo bodočnost ali pa ustaviti državni stroj ter prisiliti merodajne kroge, da pokličejo druge strojevodje in sprevodnike. Kdor pa misli, da je že strta moč nemško-liberalnega centralizma v Avstriji in da se osobito nam Slovincem ni treba bati za bodočnost, ta seveda ne bode dolgo razmišljal, kako naj glasuje. Stališče slovenskih poslancev nikakor ni prijetno in lahko, zato pa treba železo kovati, dokler je mehko. Najnevarnejše bi pa bilo, ko bi jugoslovanski poslanci nabirali drva za ogenj, pri katerem bi se drugi grel.

Ta teden ima zbornica še dve seji; v sredo se bode nadaljevala in končala debata o zatožbi Badenijevega ministerstva zaradi lanskih dogodkov v zbornici, potem pride na vrsto zatožba sedanjega ministerstva zaradi izjemnega stanja v mnogih galiških okrajih.

Občni zbor društva „Edinost“.

(Izvirni dopis.)

Minole nedelje dopoldan je zborovalo politično društvo »Edinost« v Trstu. Na dnevnem redu je bilo jako važnih političnih in narodno-gospodarskih vprašanj. Udeležba v dvorani Mally

LISTEK.

Moji Mařenki.

(Česki spisal K. Křen.)

(Dalje.)

Bogat posestnik je spoznal mladeničeve zmožnosti in ga dal v vojaško šolo, iz mladega in finega dečka je postal še fineji častnik, na kate-rega je kmalu posijala sreča v obliki treh zlatih zvezdic, in ki je mogel reči, da se dviga za njim toliko vzdihov raz ženskih ustnic, da bi se nad njimi še sablja razglasila.

Vendar glavo za glavo. Z novo monturo je dobil Havran tudi novo mišljenje. Še v šoli bi bil včasih skoro zaplakal, ko se je ta ali oni ognjeni sin Hungarije zlostno dotaknil z besedo mirnega slovaškega slušatelja. Vendar ni trajalo dolgo, in Havran je klical s svojimi prejšnjimi zasramovalci:

»Extra Hungariam non est vita,
et, si est vita, non est ita!«

Hitro je stopal navzdol po griču, na katerem je stala hišica Petuzova, in za njim je gledalo dvoje očij, ki so tonile v solzah. Dolga stotnikova sablja je veselo zvenela, zadevajoč se ob kamenje,

stotniku in Mařenki se je pa zdelo, da zvoni poslednjo pesem njuni ljubezni.

Mařenka je bila jedina hči starega učitelja Peture v Jalovcovi na Slovaškem.

Petura je bil prav za prav rojen Hanak z Morave. Za svojih mladih let je prišel na Slovaško in tu ostal v naročju gorske vile Pavluške, svoje rajne žene. Ker je znal dobro čitati in pisati, je postal v Pavluščinem rodnem kraju učitelj, kar je bilo v tedanji dobi primeroma jako lahko, če uvažujemo, da je postal mnog doslužen vojak vaški učitelj na podlagi svoje znanosti in učenosti z vojne.

V pričetku je moral Petura streti marsikak trd oreh, kajti bil je »excurrando mladenič«.

Vprašajte naše sive starčke učitelje, in ti vam povedo, kaj je pomenilo biti »excurrando mladenič«.

Poljubljati milostljivi gospej učiteljevi roko, cepiti drva, varovati otroke, pihati po zimi žrjavico, da se ogore drva, in podobne »malenkosti« so spadale k neobligatnim predmetom srečnega »excurrando mladeniča«. In hrana? Gorko se je spominjati na njo. Gospodje »excurrando mladeniči«, so hodili po številkah od hiše do hiše obedovat. In zgodilo se je, da je skuhal prva kme-

tica kateremu kaše, in on, revež, od rojstva ni maral kaše. Toda sila kola lomi. Jedel je.

Soseda vpraša kmetico: »Prosim, tetka, kaj ste pa dali temu učitelju?«

»Jaz, skuhal sem mu kaše.«

»In je jedel?«

»To se pravi! Pa kako!«

»Dobro, da vem. Skuham mu jo tudi jaz.«

In tako je imel učitelj za obed zopet kašo. Tekom dveh dnij se je razneslo po celi vasi, da je novi učitelj le kašo in kašo. In postrežljive gospodinje so mu kuhale vsak dan kašo in zopet kašo.

Ubogi »excurrando mladenič!«

Tako se je godilo od nekaj pri nas v rodovitni Hani, kako pa šele na ubogem Slovaškem!

S Pavluško je priženil Petura lepo hišo z velikim vrtom in poljem.

Za dve leti, ko so letele čaplje na jug, se je ustavila jedna nad Peturovim domom in veselo zaščebetala, videč v zibki malo Mařenko.

Bog je dal Peturi dete ter mu vzel lepo in dobro ženo. Komaj se je mogla Mařenka obdržati na nogah, je že zelenela trava na grobu mlade matere.

e bila sicer skromna, vendar jako animirana z ozirom na obravnavane točke zanimivega dnevnega reda. Politično društvo »Eдинost« namerava poslej spremeniti svojo taktiko delovanja v toliko, da prestopi iz hladne rezerve političnega opazovanja primorskih odnošajev in kritikovanja zistema v odločno opozicijo nasproti vladi in njenim nameram v pogledu slovenskih in hrvatskih narodnih in gospodarskih teženj, društvo hoče zastopati nasproti merodajni primorski oblasti stališče odločilnega »aut-aut« in stopiti sploh v večjo aktivnost glede izvršbe slovenskih političnih in narodno-gospodarskih načrtov.

Na zboru se je sklenilo več resolucij, katere pa tačas nočejo ostati samo debelo tiskane resolucije na časniškem papirju, marveč hočejo dobiti kri, meso in kosti.

Mej drugimi so se sklenile sledeče važne resolucije:

1. Visoka vlada v Trstu naj slednjič reši že 14 let trajajoče tržaško šolsko vprašanje in se naj konkretno izjavi, ali hoče nemudoma poskrbeti za to, da se vstanovi v Trstu slovenska ljudska šola na državne stroške, ali pa, ako to zadevo hoče položiti ad acta. V tem slučaju bode pol. društvo »Eдинost« vedelo, kake korake mu je storiti v dosego tega za slovenski obstanek Trsta prevažnega cilja.

2. Visoka vlada se naprosi, da reši zadevo ali vsaj pripomore k rešitvi zadeve o zasnovi samostojnega okrajnega glavarstva za tržaško okolico. Ta stvar isto tako noče priti do cilja, kakor sploh vse, ki se zadevajo samostojnosti primorskih Slovanov. Pred letom se je pečal s tem bivši ministerski predsednik. A ker je iskal informacij zopet tam, kjer se jih ne išče, ako hoče avstrijski državnik biti pravičen nasproti avstr. Slovanom, namreč je iskal informacij v tej zadevi pri tržaškem magistratu, tedaj je bil Badenijev odgovor tak, da je stvar samostojnega okrajnega glavarstva administrativno nemogoča reč, ker da je teritorij za isto preomejen in število prebivalstva nezadostno. Tržaški magistrat je podal namreč centralni vladi take informacije, kakor da spada v tržaško okolico samo gorenji del iste, ne pa tudi spodnji, z okraji Rojan in Barkovlje, Škedenj in Sv. Marija Magd. Spodnja, katere kraje si je tržaška občina že nekako prikrojila za svoje namene in je s posebnimi agenti nabirala po teh krajih sleparske podpise pri ljudeh, ki niti niso posestniki, ki pa so seveda glasovali proti zasnovi samostojnega glavarstva. V resnici pa je vsa tržaška okolica po številu prebivalstva kakor po arealu zemljišča opravičena za zaosnovno samostojne politične uprave in je istotako ogromna večina prebivalstva, ki so sami Slovenci, za administrativno ločitev od tržaške občinske oblasti.

3. Resolucija, da se merodajni krogi potegnejo za to, da se ob času možne obnovitve avstro-italijanske trgovinske pogodbe uniči usodepolna vinska klavzula, ki onemogočuje obstanek domačega vinorejstva radi preobčutne konkurence z sleparskim vinotrštvom Italije.

(Konec sledi.)

Ubogi učitelj je prenašal potrpežljivo svojo osodo. Ni se več ženil. Vso svojo ljubezen in skrb je daroval Mařenki. Po Pavluškini smrti je postal skoro lakomnik. Vsak krajcar je preobrnil desetkrat, predno ga je dal iz roke, od ust si je pritrgoval, in to le »za svoje zlatce«, za svojo Mařenko. Tekom osemnajstih let je prigospodaril Mařenki precej znatno imetje.

Bil je le priprost vaški učitelj, in vendar je poznal vso češko literaturo. Bilo je malo novih knjig, da bi jih Petura ne imel. Denarja ni dajal za nje. Trgovci so mu jih dajali za razne potrebščine v »kuhinji« in »na mizici«.

Celo sveto pismo in češko zgodovino je znal že od doma z dedovega pripovedovanja in iz knjig, katere je dedek varoval, kakor oko v glavi.

Mařenka je podedovala po očetu to ljubezen do knjig.

Iz knjig se je naučila češko zgodovino, častiti velike može, iz knjig je črpala ljubezen še v večji meri, in pobožni oče je skrbno čul, da bi ne prišla v Mařenkine roke knjiga le nekoliko sumljive vsebine. Kak čudež tedaj, da se je Mařenka razvnela nad Havranovimi besedami!

(Dalje sledi.)

Sienkiewicz-eva sodba o Bismarcku.

Ko je l. 1895 Bismarck praznoval 80 letnico, se je obrnil časopis »Gegenwart« na razne odlične može s prošnjo, da bi povedali svoje mnenje o Bismarcku. Henrik Sienkiewicz se je povabilu »Gegenwarta« odzval s pismom, ki je bilo nekako sledeče vsebine:

Jasno je, da se ne morem prištevati med častilce kneza Bismarcka; ker mi pa moralne zahteve družbe, h kateri spadam, nalagajo dolžnost, da pravično sodim svoje neprijatelje, zato bom poskusil svoje mnenje povedati kolikor mogoče nepristransko.

Pustimo kancelarju kancelarsko. To vam je velik, praktičen politik in kot tak je za celo glavo nad vsemi njemu sodobnimi politiki. Toda če bi ideja zedinjene Germanije ne bila že pred njim, potem bi on gotovo ne prišel do nje, ker njegov um ne spada med one tvorne ume, ki ustvarjajo in porajajo velike ideje. Vendar pa, ko bi ne bilo njega, bi bila zedinjena Nemčija še vedno samo ideja, ne pa dovršeno dejstvo. V spretnosti, praktično izvesti in realizovati idejo, ki se je rodila v narodu, se more ž njim meriti samo Cavour, toda Cavourja je podpirala zunanja pomoč in njegovo delo ni tako pretreslo Evrope in ni stvarilo tako močne države, kakor je Nemčija. S tega stališča je uloga kneza Bismarcka — uloga prve vrste. Bismarck je s svojim umom znal izrabiti veliko množino dogodkov in razmer, če so bile razmere ugodne, in se jim izogniti, če so bile neugodne, sploh vse je znal izkoristiti za svoj namen.

Bismarck ni sam rodil ideje, kakor tudi igralec ni izdelal uloge, katero igra. Toda, kakor ženijski igralec zna v osebo, katero je stvaril kdo drugi, vlti svojo individualnost, tako je tudi Bismarck vsaki stvari znal vtisniti tako razločen individualni pečat, da se je začudenim očem sodobnikov zdel ne samo izvršitelj, ampak tudi začetnik dotične stvari.

Tu ne bom razlagal njegove zgodovine, dovolj je omeniti, da se je od l. 1863 dalje skoro vse na svetu vršilo, če ne po njem, vendar za njega. Potok evropskih zadev je mislil, da teče tje kaj, kamor ga žene naravna sila, toda veliki mlinar ga je v istem času napeljal na svoj mlin in mlel moko, iz katere je potem izpekel kruh, kakor se je njemu zdelo. Razen tega je bila njegova metoda tako čudovita, da je moral pred njo strmeti ves svet. V njem so se družile najbolj nasprotne lastnosti, kakor prenašljivost in previdnost. Ob enem je bil odkrit in kovarski. Resnice ni ljubil, da bi pa zmedel svoje nasprotnike, porabljal jo je tako, kakor drugi porabljuje laž. Poslopje, katero je zgradil, je bilo umetno, ob enem se je pa ždelo, kakor da je zloženo iz ciklopskih skal. V vsakem njegovem delu se je kazala roka nenavadno zvitja, ob enem pa tudi ogromna. Suženj sile je stvaril silo. Nemško jedinstvo je skoval z bêtom, s katerim je brez pomisleka bil tudi po germanskih glavah, ako je bilo treba. Njegovo ime je združeno z najslavnejšo dobo Nemčije.

Iz istega vira kakor so izvirale njegove prednosti, so izvirale tudi njegove slabosti. Praktični politik je v njem zamoril velikega moža. Ta suženj in stvaritelj sile je bil do neke mere ob enem njen filister. Čem bolj se je vse izteklo po njegovi volji, čem bolj se je razraščalo praktično delo, tem manj je mogel Bismarck umeti, da mora imeti sila dušo, pa ne kakoršna si bodi, ampak dušo moralno in visoko. Bismarck ni pomislil, da bo v nasprotnem slučaju od njega stvarjena sila samo ovira civilizacije in razvoj same Nemčije, — podobna skali, ležeči v morju vsečloveškega življenja, ki ovira tok življenja. Država ima pravico hrepeneti po mogočnosti, toda ob enem se mora pa zavedati dolžnosti, ki jo vežejo do človeštva. In prav tam, kjer se začenjajo te dolžnosti, tam se neha tudi genij Bismarckov. Ta suženj sile ni umel služiti in voditi moralnih pravic človeštva. Bil je zastopnik onega popolnoma poganskega duha, kateri je neizprosno in neusmiljen kakor fatum v mejnarodnih vprašanjih priznal samo fizično silo.

Vsejedno je, ali je izrekel ali ni izrekel Bismarck: »Sila je nad pravico«, vox populi mu pripisuje to geslo, ker vidi, da je ta stavek podlaga njegovi politiki. Pa Bismarck ni samo ravnal po

tem pravilu, ampak obodren po nepričakovanem vspehu mu je celo dal videz praktične pravice, vdomačil ga je in usilil človeštvu ter tako globoko ponižal stopinjo evropskega življenja, kakor do sedaj tekem stoletij ni storil še nihče.

»Kaj bi bilo, ko bi zdaj tako mogočna Nemčija postala tudi dobra?« vprašal je v krščanski priprostosti, ob enem pa s strahom neki francoski škof po odstopu kancelarja. Toda Bismarckova Nemčija ni mogla postati dobra. Bismarck je Nemcem še vedno deloma poosebljena sila, deloma pa poosebljeno sovraštvo, ki se začinja s prav protikrščanskim preganjanjem neoboroženega naroda in konča s sovraštvom proti raznim nemškimi strankam, ki se mu nasprotovale v politiki. To čuti cvet nemškega naroda, ki občuduje Bismarcka, toda nagon k samoobrambi in zavest svojih visokih dolžnostij mu govori, da zedinjenje Nemčije je sicer res delo tega moža, da pa Nemčija ne more več živeti po njegovi volji. Stoletja krščanske omike in zdravi razum dovolj jasno govore, da je omika, v kateri živi človeštvo 2000 let, sila nepremagljiva in silnejša nego bajoneti in da mora biti pravičnost voditeljica nebrojnih bojnih čet človeškega rodu. G.

Politični pregled.

V Ljubljani, 15. novembra.

Slovenščina pri graškem nadsodišču.

V predzadnji številki objavili smo mej brzozavi za Slovence radostno vest, da je dunajsko upravno sodišče ugodilo pritožbi slovenskih odvetnikov radi Slovincem zelo neprijaznega postopanja graškega nadsodišča. Kakor pa je ta vest vzradostila vse slovenske kroge, tako je nepopisno poparila celo Germanijo. Vsi prusofilski kričači so bili na prvi hip tako osupnjeni, da so kar umolknili in njih glasila razun fakta v tej zadevi niso črhnila niti jedne besedice. Še le potem se je v nemško-nacionalnem in liberalnem časopisju jelo razpravljati o tej »krivični« razsodbi ter miriti svoje verne pristaše, češ saj ni tako hudo, kot si domnevajo nasprotniki. V tem smislu piše mej drugimi graška »Tagespost«, ki najpreje zdvaja nad resničnostjo te vesti, potem pa dostavlja, da velja ta razsodba samo za jeden slučaj, ki se je navajal v pritožbi, sicer pa da graško nadsodišče ni dolžno načelno vporabljevati slovenščino pri vseh javnih razpravah, kedar bi to zahtevali zagovorniki strank. Konečno ta list še očetovsko posvari graški senat v gotovi nadi, da poslušaj njegov nasvet. — Menimo, da ni nihče bolj prepričan o veljavi razsodbe dunajskega najvišjega sodišča za vse jednake slučaje, kakor ravno ta ultragermanski list, toda prikriti hoče britko resnico in še nadalje slepiti svoje že zdavnaj preslepljene čitatelje.

Postanska zbornica ima jutri dopoldne zopet jedenkrat sejo, na katere dnevnem redu je znamenita zatožnica Thunovega ministerstva radi lanskim dogodkom v parlamentu, ko je grof Badeni pozval v zbornico policijo. Ta zadeva je bila na dnevnem redu že v prejšnjem zasedanju in takrat je, kakor znano vsled malomarnosti večine bil vsprejet predlog levičarjev, naj se izvoli poseben odsek, ki se pečaj s to zadevo. Odsek seveda takrat ni dovršil odkazanega mu dela, ker je bilo zasedanje predčasno zaključeno. Vsled tega in pa da zavlačujejo razpravo o drugih nujnih zadevah, so pričeli nemški kričači zopet svojo staro komedijo, ki pa se jim ne bode obnesla tako, kakor minulo leto, akoravno zaklinjajo vse svoje somišljenike, naj se udeleže jutrišnje seje v polnem številu. Večina bode sedaj stala na straži ter odločno preprečila še večje zavlačevanje nujnih zadev, kakor se to dogaja že sedaj.

Ukradeno Banffyjevo tajno pismo. V rokah opozicijskega ogerskega posl. Ivanke nahaja se neko pismo barona Banffyja, ki je je doposlal trgovinskemu ministru Danielu in v katerem zahteva, naj se premesti nek njemu ne posebno simpatičen uradnik. Pismo je namreč izmaknil, kakor se je sedaj konstatovalo, neki sluga, ki je bil prepričan, kolika krivica se godi uradniku, ter je izročil po neki skrivni poti poslancu Ivanki. Kajpada vlada sedaj v vladnih krogih velika razburjenost tembolj, ker bo opozicija v zbornici pojasnila celo zadevo. Res čudno, da si baron Banffy še drzne vztrajati na svojem mestu navzlic tolikim nečastnim odkritjem.

Zmaga Litvanov v Prustiji. Litvani, Slovanom najsorodnejši rod, so se začeli na Pruskem zadnje desetletje gibati. Proti trdemu jarmu, v katerem jih tišči pruska birokracija, ki ne pozna nobenih ozirov, nobenega usmiljenja proti Neprusom, je težek boj, a letos so pri volitvah prvič zmagali. L. 1890 so postavili prvič kandidate v dveh okrajih in propadli, l. 1893 so propadli drugič, a že častneje. Letos so postavili kandidate v štirih okrajih, od teh je zmagal jeden Smolakis v Klajpedu s 7818 glasovi.

Italijanski parlament se je sešel danes k novemu zasedanju in v četrtek se vrši glavna seja, v kateri bo kralj Umberto razvil svoj prestolni govor, v katerem bo brez dvoma omenjal groznega dogodka v Genovi ter protianarhističnega kongresa ter drugih važnejših dogodkov v notranji in zunanji politiki. Vlada bo pa takoj v prvi seji predložila nekaj zakonskih osnov, s katerimi meni ponuditi zatiranemu prebivalstvu nekaj neznatnih drobtin. Mej drugimi predloži minister Carcano neko predlogo, s katero namerava vlada preklicati eksekucijo pri malih posestnikih ki niso mogli plačati državnega davka. Kaki reveži so ti posestniki, po največ lastniki le majhnega koščeka zemlje, je razvidno iz tega, ker odpusti vlada v svoji »velikodušnosti« zemljiški davek le tedaj, ako ne presega desetih lir. Ako torej reveži niti tega ne zmorejo, so nujno potrebni od države večjih podpor, nego samo malenkost popusta tega davka.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 15. novembra.

(Nemški liberalci in kranjsko predsedniško mesto.) Ni še izpraznjeno mesto deželnega predsednika kranjskega in že so pričeli nemški liberalci po svojih glasilih pritiskati na vlado, da bi se ne ozirala na dejanske razmere v deželi in poklicala na to mesto moža, ki bi bil po godu nemškim liberalcem. — Slovenci ne zahtevamo družega, ako bo to mesto izpraznjeno, kakor vsestranski pravičnega moža, ki bo imel glavo in srce za potrebe našega ljudstva. Ker ne zahtevamo nič pretiranega, zaradi tega se nam zdi popolno odveč v tem oziru pripraviti se z nemškimi listi.

(Poročil se je) danes gim. nam. učitelj v Kranju, gospod Anton D o k l e r, z gospico Anico roj. V i n d i š e r j e v o. Čestitamo!

(Z Breznice) dne 14. novembra. Pretečeno nedeljo smo obhajali v Žirovnici sicer skromno, pa prav lepo in spodbudno slovesnost. Poleg velike ceste je stalo zelo slabo in zanemarjeno znamenje. Vsled prizadevanja in požrtvovalnosti velespoštovane posestnice g. Marije Čop so pa Žirovničani mesto tega si omislili jako lično novo znamenje; pri katerem so hoteli združiti tudi spomin na petdesetletnico cesarovanja našega premilega vladarja. Zato so dali naslikati na znamenje doprsko podobo presvitlega cesarja Franc Jožefa I. s primernim napisom, ki svedoči, da je to »jubilejsko znamenje«. V nedeljo popoldan je domačin preč. gosp. profesor dr. Ivan Svetina blagoslovil »jubilejsko znamenje« in je potem obilno zbrani množici spregovoril nekaj prav presrečno spodbudnih besedi o Mariji, katere kip kinča znamenje; o sv. Jožefu, ki je nashkan na zadnji steni, in o našem presvitlem cesarju. Zvesto je ljudstvo poslušalo prelepe nauke o Mariji in sv. Jožefu; zlasti so bili pa ginjeni vsi navzoči, ko je govornik tako milo in navdušeno omenjal našega predobrega, pa tolikanj bridko skušanega vladarja. K sklepu so pevci pod vodstvom gosp. nadučitelja Josipa Ažmana zapeli cesarsko pesem. Gosp. župan in ves brezniški občinski odbor, ki je tudi prisostvoval vsej slovesnosti, je precej po blagoslovljenji imel občinsko sejo, v kateri se je soglasno sklenilo, da se pošlje državnemu zboru prošnja za slovensko vseučilišče in za nadsodišče v Ljubljani.

(Obed za lastno ceno) oddajala bode kuharska šola društva »Gospodinske šole« v Ljubljani od 1. decembra naprej onim, ki se naroči mesečno. Cena obedu (juha, meso s prikuhami, pečenka oziroma močnata jed) določena je na dan po 35 kr. za osebo ali mesečno 10 gld. 50 kr. Število določeno je do 15 abonentov. Obed se bode dajal ali v lastni obednici ali pa na dom. Pijača se ne bode prodajala, vendar se onim naročnikom, ki obedujejo v šolski obednici, poskrbi na

željo pijača iz gostilne. Ker je otvoritev kuharske šole s 1. decembrom odvisna od tega, da se do 25. novembra zglašijo najmanj deset mesečnih abonentov, prosi društveni odbor, da oni, ki želé dobiti obed, prijavijo svoje oglase čim prej društvenemu odboru. Ustmeni oglasi sprejemajo se in nadaljna pojasnila dajejo v društvenih prostorih na Rimski cesti št. 9 pritlično vsak dan razven nedelj. — V pojasnilo bodi povedano, da društvo noče s to napravo delati nikomur konkurence, temveč ustreči le muogostranski želji in potrebi po taki kuharski šoli.

(Kuharsko šolo) z dnevnim poukom od 10. do 1. ure popoldan otvori društvo »Gospodinska šola« v Ljubljani v svojih šolskih prostorih na Rimski cesti h. št. 9., s prvim decembrom letos. Pouk v kuhanji trajal bo za jeden kurz redoma 3 mesece, vendar se ta čas na željo skrajša ali podaljša. — Predmet pouka je v prvi vrst finejša meščanska kuha, pranje in likanje. V kuhanji poučevala bode gđ. Vidali, ki je vsled večletne prakse v odličnih hišah v kuhinjski stroki vsestransko izobražena in je pozneje svoje znanje popolnila še v jednem prvih dunajskih hotelov. Pranje in likanje pa bode vodila gđ. Ravnikarjeva, učiteljica na večernih gospodinskih kurzih. Pogoj za ustop v kuharsko šolo je dovršeno 16. leto, pri mladoletnih dovoljenje starišev ozir. varuha, ter plačevanje učnine šest goldinarjev na mesec. Število učenk določeno je šest za jeden tečaj. Oglasi za ustop naslovljajo naj se na društvo »Gospodinska šola« v Ljubljani, Rimski cesta št. 9. Tam se dajo tudi vsakršna ustna pojasnila in sprejemajo ustni oglasi od 6. do 8. ure zvečer. Kuharska šola pa se otvori 1. decembra le, ako se zglašijo zadostno število učenk in najmanj deset naročnikov na obed.

(V vodujak je padel) 7. t. m. posestnik in mizarski mojster Lovro Hribar iz Križa v kamniškem okraju. Isti dan p. poldne je z nekaterimi tovariši popival v Črnetovi gostilni v Suhodolih ter se proti šesti uri precej vinjen podal iz gostilne ter izginil. Našli so ga mrtvega šele v četrtek, 10. t. m., v sedem sežnjev globokem, do polovice z vodo napoljenem vodnjaku posestnika Peterce v Suhodolih. Najbrže je hotel piti ter se pri tem prekucnil čez nizko ograjo. Nesrečnik je zapustil vdovo in štiri nedorasle otroke.

(Slovenski koledarji.) Založnik Jos. Petrič, Ljubljana, sv. Petra cesta št. 6, je izdal: Skladni koledar, cena à 60 kr., po pošti 65 kr. Stenski koledar, cena à 25 kr., po pošti 28 kr. Koledarji vstrezajo povsem, in ker se odlikujejo po svoji ličnosti, smemo reči, da so najlepši, kar jih je dosedaj izšlo. Skladni koledar je v 7 raznih izvedbah.

(Zopet anarhist!) Dne 8. t. m. so prijeli v neki pekarni v Trstu anarhista I. Tellarinija, pristojnega v Italijo. Minulo soboto so ga tirali do avstrijske meje in ga ondi izročili italijanskim oblastim. Koliko se poskriva po Trstu te nevarne zalege, si je lahko misliti, ker vsak trenotek koga primejo in ga tirajo, od koder je prišel, od koder pa po drugi poti zopet pride nazaj. Ta Italija!

(Obravnave radi izgredev.) Dne 14. t. m. se je pričela pred tržaškim kazenskim sodiščem razprava proti 15 obtožencem, kateri so na dan 14. septembra t. l. napadli hiše Italijanov v Nabrežini in jih hoteli prisiliti, da zapusté avstrijska tla. Ker so jim baje pobili okna in vrata in jim žugali nevarno, so toženi radi javnega nasilstva po dotičnih paragrafih kazenskega zakona. Mej obtoženimi je tudi več Furlanov okoli Gradiške, ki so se s Slovenci vred zgražali nad Italijani radi dejstva, da je morilec naše blage cesarice italijanski podanik. Ker so se pa nekateri nabrežinski tujci, med njimi zlasti Prus Wildi, vedli še celo v Avstrijo žalečih izrazih, je narastla jeza domačinov na še nevarnejšo stopinjo. Kake bodo razsodbe o tej zanimivi obravnavi, po tem se bode tudi zamoglo soditi na — lojalnost izvestnih faktorjev v tej zatožbi.

(Lužiški Srbi v Budešinu), ta majhni narod, ki se z veliko žilavostjo bori proti germanizaciji v nemški državi, zidajo dom »Maticesrbske«, za katerega se nabirajo darovi tudi pri avstrijskih Slovanih.

(Vrhunec vede) je slovel članek nekega severoameriškega časopisa. Kaj premorejo vse tehnične znajdbe — tako pripoveduje list — proti temu, da je poboljšala veda človeštvo? Ali morebiti ni res, da ne živi — in to se imamo zahva-

liti vedi — nobeden hudodelec več? Ali mar ni res, da človeške pregrehe dandanes niso nobene pregrehe več, ampak le bolezni, in sicer bolezni s tako imenitnim imenom, da je vsakemu lahko hudo, če je nima? Preje, ko še veda ni toliko napredovala, so bivali na zemlji n. pr. pijanci. Dandanes ne dobiš več takih ljudij. Dobi se dipsomanija. To se sliši seveda povsem drugače. Pijanci prejšnjih časov so imeli vsakojake slabe lastnosti in znamenja, po katerih so se spoznali. Taki je videl na primer v svojem ostudnem stanju vse po dvoje. To se ne dogaja dandanes več. Vendar pa še naletiš na ljudi, trpeče na amblyopiji. Seveda to doni tudi povsem drugače na ušesa. Pijanec staroveških časov je občutil drugo jutro po krokanju različne bolečine. Če je tožil o teh bolečinah, je dejal, da mu šumi po ušesih, da ga bole lasje. »Maček« se je glasila nečloveška diagnoza zdravnika. Kaj tacega se več ne pripeti dandanes trpečemu človeštvu. Sedaj imamo mesto šumenja po ušesih »Tinnitus turium«, mesto bolečin las »Parästhesie«. Preje so tudi živeli umazanci. Taki možici so se hoteli odlikovati vedno v tem, da so pripovedovali v olikani družbi prav umazane reči. Sedaj so izginili ti ljudje z zemeljskega površja. Sem ter tja se pa vendar še lahko snideš s kakim »Erstemanom«. Zločinstev se ne nahaja pod solncem tudi nikakih več. S studom se govori o tatovih prešlih dob, ki so dejanjski kradli, dočim žive dandanes le bolni ljudje, katerim je kronična kleptomanija. Kakor se spominjajo morebiti starejši ljudje, dobili so se tudi požigalci. Dandanes so le še »Pyromanen«. In uboj? O tem pač vsakdo ve, da je vzrok te bolezni podedovanje, hipnotični vpliv ali kaj družega, kakor že nazivljejo učenjaki. Veda je torej v resnici poboljšala človeštvo. Zato pa — živela veda!

(Kolumbove kosti.) Špancem je silno hudo, kadar pomislijo, da pridejo Kolumbove kosti in pepel Amerikancem v roke. Telesni ostanki tega moža so pokopani v stolnici v Havani. Ako bi morebiti Amerikanci ustregli tej španski želji ter jim prepustili Kolumbove kosti, se bode s Španci vred vrnilo v staro Španijo tudi truplo Kolumba, ki se je zaman trudil razširiti za večne čase špansko ime in slavo po novem svetu.

(Boykott.) Večkrat se sliši dandanes ime bojkot. Zato je zanimivo vedeti, od kod je in kaj pomeni. — Boykott je bil neki angleški kapitan, kateri je okolu l. 1880 upravljal velika posestva nekega irskega grofa. Ker je z najemniki silno ostro ravnal, so ga silno sovražili. Dogovorili so se, da nihče od njega ne kupi, mu ničesa ne prodaja, pri njem ne dela in sploh z njim ne občuje. Tem povodom je dublinsko časopisje prvič rabilo izraz »boycotting« (bojkotirati) in od tod se je litro razširil po svetu. Bojkotirati koga se pravi torej, tako delati z njimi, kakor so najemniki in delavci delali z Boykottom.

Društva.

(Slovensko planinsko društvo) priredi v četrtek dne 17. t. m. v »Narodnem domu« zabavni večer. Predaval bode društveni načelnik gospod profesor Orožen, ob jednem bo razstava slik odseka amater fotografov in razdelitev daril odlikovanim tekmovalcem; tudi sodeluje oddelek pevskega društva »Ljubljana«. Opozarjamo, da je došlo obilo krasnih slik, katere bodo razstavljene. Člani »Slovenskega planinskega društva« in njih obitelji se uljudno vabijo. Začetek ob 8. uri.

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj, 15. novembra. Po običajnem obredu se je vršil večeraj popoldne pogreb nadvojvodinje Marije Antonije, velike vojvodinje toskanske, katerega se je udeležil cesar z nadvojvodi in vojvodi ter večjim številom drugih dostojanstvenikov. Truplo je blagoslovil kardinal dr. Gruscha.

Dunaj, 15. novembra. Minister grof Thun se posvetuje z načelniki opozicijskih klubov, ali bi kazalo sklicati v proslavo petdesetletnice vladarske slavnosti cesarjeve slavnostno sejo državnega zbora, v kateri bi se brez debate vsprejela adresa, katero bi drž. zbor izročil cesarju.

Dunaj, 15. novembra. Nemško-liberalnega veleposestva poslanci napravljajo zopet naskok na Thunovo ministerstvo. Pri ob-

tožbi Thunovega ministerstva hočejo prevzeti vlogo voditeljev in pod svojim praporom zopet zbrati vse nemške opozicijske stranke ter svetu pokazati, da imajo liberalni veleposelniki pravico do vodstva v zbornici. Ako bi dosegli večino pri tem predlogu, potem bi toliko časa zasledovali Thunovo ministerstvo, dokler bi ga vrgli ter sami zasedli ministerske sedeže. Hočejo namreč pridobiti za-se tudi katoliško ljudsko stranko, tako da bi lahko rekli, da imajo pod svojim vodstvom združene vse Nemce. Dolžnost desnice je, da zabrani izvršitev teh nakan, in zato se poslanci desnice pozivljajo, da se marljivo udeležujejo sej državnega zbora.

Dunaj, 15. novembra. Princ Jurij grški se je z Dunaja odpeljal v Trst. Govori se, da že potuje na Kreto.

Krakov, 15. novembra. Mej postajama Tarnov in Czarna sta trčila dva tovorna vlaka. Dva sprevodnika sta ubita, dva ranjena. — Na postaji Markovce je trčil tovorni ob osobni vlak, vsled česar je nekaj oseb ranjenih ter več voz poškodovanih.

Budimpešta, 15. novembra. Poslanec Stefan Tisza je pozval na dvoboj poslanca Ivanko zaradi včerajšnjega govora v poslanski zbornici.

Geneva, 15. novembra. Morilec cesarice Elizabete, Luigi Luccheni je vložil pritožbo proti razsodbi porotnega sodišča.

Pariz, 15. novembra. Kasacijsko sodišče je znova zaslialo bivša vojna ministra Zurlinden in Chanoine.

Pariz, 15. novembra. V včerajšnji seji poslanske zbornice je predlagal socijalist Preton, naj se takoj odpravi protianarhistični zakon. Predlog je bil odklonjen. Pobijal ga je posebno ministerski predsednik.

New-York, 15. novembra. „Herald“ poroča iz Washingtona, da je vojni tajnik Long naročil, naj se dokler ni odloka Španije glede Filipin, izvrše vse poprave na vojnih ladjah ter mobilizujejo vojne ladje „New York“, „Brooklyn“, „Texas“ in „Iduna“.

Umrli so:

13. novembra. Ana Zabukovec, zasebnica, 65 let, Koptarjeve ulice 4, vodenica. — Anton Rožič, kajzarja sin, 5^{1/2} leta, Črna Vas 13, davica. — Ivan Cesar, delavca sin, 9 mesecev, Karlovska cesta št. 22, bronchitis. — Leopolda Smole, delavca hči, 5 dni, Opekarska cesta 9, atresia anni.

14. novembra. Ana Ahčin, uradnika hči, 1^{1/2} leta, Pojanska cesta 35, bronchial catarrh.

V hiralnici:

13. novembra. Ivana Friedberta Rozman, usmiljena sestra, 20 let, jetika. — Marija Cilli, mizarja žena, 46 let, kap.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306,2 m.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebe	Padačina v 24. urah.
14	9 zvečer	743,2	9,2	sr. jzah.	oblačno	
15	7 zjutraj	743,1	3,3	sr. vzh.	oblačno	0,0
	2. popol.	742,3	9,8	sr. svzh.	„	„

Srednja včerajšnja temperatura 10,0°, za 6,1° nad normalom.

Zahvala. 797 1-1

Globoko ginjeni po mnogobrojnih dokazih iskrenega sočutja povodom smrti naše ljubljene soproge, oziroma matere in stare matere, gospe

Pavle Martinak roj. Arcè

za darovane lepe vence in za mnogoštevilno spremstvo k zadnjemu počitku izrekamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem najprisrčnejšo zahvalo, posebno še slavnemu Slov. trgovskemu pevskemu društvu za ginljivo petje.

V Ljubljani, dne 13. novembra 1898.

Rodbina Martinak.

798 1-1

Jakob in Marija Čik naznanjata globoko potrtega srca vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest o smrti svojega iskreno ljubljene sina, gospoda

Ivana Čik-a

kateri je dne 14. novembra ob 8. uri zvečer po dolgotrajni, mučni boleznii, previden s svetotajstvi za umirajoče, v starosti 33 let mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb predragega rajnega bode v sredo, dne 16. novembra t. l., ob 3. uri popoldne iz deželne bolnice na pokopališče k sv. Krištofu.

Sv. maše zadušnice se bodo brale za pokojnika v več cerkvah.

Dragi rajniki bodi vsem priporočen v pobožno molitev in blag spomin.

V Ljubljani, dne 15. novembra 1898.

Valentin Accetto,

zidarski mojster

v Ljubljani, Trnovski pristan 14,

se priporoča slav. občinstvu, prečast. duhovščini, gg. podjetnikom in društvom za vsa ter raznotera

zidarska dela.

Prodaja tudi iz lastne opekarne 588 23

opeko vseh vrst.

Prijatelji slovenske akad. mladine, naročite se na

„NORO“

ki je glasilo slov. katol. akadem. dijaštva.

Cena: Za nedeljske 1 gld., za dijak 60 kr.

Upravnik: Pavel Marija Valjavec, stud. iur., Dunaj, v. Matzleinsdorferstrasse 76, IV, 30.

Št. 392. / Praes.

795 3-1

Razglas.

Pri podpisnem magistratu razpisuje se služba

stražniškega vodje

z letno plačo 600 gld., eventualno služba policijskega nadstražnika z letno plačo 500 gld., ali služba policijskega stražnika z letno plačo 450 gld.

Te službe so stalne in dobivajo nameščenci tudi naravno obleko, obutev in dejalnostno priklado, ki znaša 10% plače dotičnega plačilnega razreda.

Prošnje za te službe je vložiti pri podpisnem magistratu

do 30. dne novembra t. l.

Prošnja, katera mora biti pravilno kolekovana s prilogami vred, spiši prosilec sam in ji prideni krstni list, zdravniško spričevalo in izkazilo o posebni sposobnosti za službo, o znanji slovenskega in nemškega jezika v besedi in v pisavi in pa o dozdanjem vedenji in službovanji, oziroma poslovanji.

Magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane,
dne 11. novembra 1898.

Dunajska borza.

Dne 14. novembra.		Dne 14. novembra.		Dne 14. novembra.	
Skupni državni dolg v notah	101 gld. — kr.	4% državne srečke l. 1854, 250 gld.	165 gld. — kr.	Kreditne srečke, 100 gld.	201 gld. — kr.
Skupni državni dolg v srebru	100 > 75 >	5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	169 > — >	4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	170 > — >
Avstrijska zlata renta 4%	119 > 70 >	Državne srečke l. 1864, 100 gld.	196 > — >	Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	19 > 30 >
Avstrijska kronska renta 4%, 200 kron	101 > 35 >	4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	99 > 10 >	Rudolfove srečke, 10 gld.	24 > 50 >
Ogerska zlata renta 4%	119 > 75 >	Tisinske srečke 4%, 100 gld.	138 > — >	Salmove srečke, 40 gld.	81 > — >
Ogerska kronska renta 4%, 200	97 > 85 >	Dunavske vravnave srečke 5%	130 > — >	St. Genois srečke, 40 gld.	81 > — >
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	912 > — >	Dunavsko vravnavno posojilo l. 1878	108 > — >	Waldsteinove srečke, 20 gld.	60 > — >
Kreditne delnice, 160 gld.	353 > 50 >	Posojilo goriškega mesta	112 > — >	Ljubljanske srečke	23 > 50 >
London vista	120 > 50 >	4% kranjsko deželno posojilo	99 > 50 >	Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	153 > — >
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	58 > 95 >	Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	98 > — >	Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v.	3470 > — >
20 mark	11 > 78 >	Prijoritne obveznice državne železnice	— > — >	Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	69 > 50 >
20 frankov (napoleonodor)	9 > 54 >	južne železnice 3%	179 > 60 >	Splošna avstrijska stavbinska družba	119 > 50 >
Italijanski bankovci	43 > 80 >	južne železnice 5%	126 > 25 >	Montanska družba avstr. plan.	177 > 25 >
C. kr. cekini	5 > 68 >	dolenjskih železnic 4%	99 > 50 >	Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	172 > — >
				Papirnih rubljev 100	127 > 62 >

S 1. oktobrom se prične novo letoletno naročevanje!

„MERCUR“ XXXVII. letnik.

Avtentično oznanilo žrebanja tu in inozemskih loterijskih efektov, izkaz vseh izžrebanih državnih in zasebnih obligacij.

Brezplačno darilo „Finanzielles Jahrbuch“, ki obsega zaznamek vseh izžrebanih srečk.

Naročuje se s poštnimi nakaznicami pri vseh c. in kr. poštinih uradih in pri administraciji „Mercur“, Dunaj, I. Wollzeile 10.

2 gl. 60 kr.

celoletna naročnina.